

Sygnatura akt IV U 802/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 czerwca 2020 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu – IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w następującym składzie:

Przewodniczący: sędzia Grażyna Borzestowska

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Łukasz Szramke

po rozpoznaniu w dniu 19 czerwca 2020 r. w Elblągu na rozprawie

sprawy z odwołania E. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 30 kwietnia 2019r., znak: (...)

o ponowne obliczenie emerytury

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonej E. S. prawo do przeliczenia emerytury z uwzględnieniem zwiększenia z tytułu pracy w gospodarstwie rolnym za okres od 1 września 1994 r. do 30 czerwca 2008 r. oraz od 1 października 2008 r. do 31 grudnia 2008 r.,

II. zasądza od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. na rzecz ubezpieczonej E. S. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt IV U 802/19

UZASADNIENIE

E. S. odwołała się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 30 kwietnia 2019r., znak (...), którą to organ rentowy odmówił jej prawa do ponownego przeliczenia emerytury. Skarżąca zarzuciła pozwanemu błędną wykładnię art. 26a ust. 3 ustawy emerytalnej. W konsekwencji wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji i przeliczenie świadczenia z uwzględnieniem zwiększenia z uwagi na wykonywaną pracę w gospodarstwie rolnym w okresie ponad uwzględnione wcześniej przez pozwanego 14 lat i 11 miesięcy. Nadto wniosła ona o zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie. W ocenie pozwanego brak jest podstaw do zastosowania w przypadku skarżącej zwiększenia z art. 26a ust. 1 ustawy emerytalnej, gdyż została spełniona przesłanka negatywna z ust. 3 powyższego artykułu. Z zaświadczenia nr (...) KRUS O/R w O. wynika bowiem, że okres podlegania skarżącej i opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników wynosi 25 lat, 8 miesięcy i 4 dni.

Sąd ustalił, co następuje:

Skarżąca E. S. podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników od 1 października 1979r. do 30 czerwca 2008r. oraz od 1 października 2008r. do 31 grudnia 2008r. (w sumie 29 lat). W okresie od 1 października 1979r. do 30 września 1984r. (5 lat) jako młody rolnik korzystała ze zwolnienia z obowiązku opłacania składek, przy czym składki faktycznie opłacała już od 1983r.

Decyzją z dnia 23 grudnia 2008r. pozwany organ rentowy przyznał skarżącej od dnia 1 listopada 2008r. prawo do emerytury w oparciu o przepis art. 29 i 46 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Do okresów ubezpieczenia, od których uzależnione było prawo do emerytury organ rentowy uwzględnił 11 lat, 3 miesiące i 2 dni okresów składkowych, 3 lata, 9 miesięcy okresów nieskładkowych oraz 14 lat i 11 miesięcy okresów ubezpieczenia społecznego rolników jako okres uzupełniający (lata wybrane dowolnie z okresów od 1 października 1979r. do 30 czerwca 2008r. i od 1 października 2008r. do 31 grudnia 2008r.). Decyzjami z dnia 26 marca 2009r. oraz 4 czerwca 2009r. organ rentowy przeliczył świadczenie skarżącej, za każdym razem wskazując, że do ustalenia wysokości świadczenia przyjęto 14 lat i 11 miesięcy okresów rolnych.

Decyzją z dnia 8 grudnia 2011r. Prezes KRUS, po rozpoznaniu wniosku z dnia 19 października 2011r., odmówił skarżącej prawa do emerytury rolniczej, wskazując, że ponieważ okresy od 1 października 1979r. do 30 czerwca 2008r. i od 1 października 2008r. do 31 grudnia 2008r. zostały przyjęte do emerytury z ZUS, organ rentowy nie uwzględnił żadnego okresu ubezpieczenia rolniczego do emerytury.

W styczniu 2012r. skarżąca po raz kolejny wystąpiła do KRUS o emeryturę rolniczą. Decyzją z dnia 19 marca 2012r. odmówiono skarżącej prawa do tego świadczenia powtarzając wcześniejszą argumentację.

Jednocześnie wnioskiem z dnia 19 października 2011r. skarżąca wystąpiła do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o ustalenie prawa do emerytury z tytułu ukończenia powszechnego wieku emerytalnego. Decyzją z dnia 16 stycznia 2012r. przyznano wnioskodawczyni prawo do wnioskowanego świadczenia, a jego wysokość obliczono zgodnie z zasadami z art. 26 ustawy emerytalnej. Wypłata świadczenia uległa zawieszeniu, gdyż świadczenie okazało się mniej korzystne od dotychczas pobieranego. W decyzji tej poinformowano wnioskodawczynię, że do emerytury według zreformowanych zasad nie przyjęto okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników (ponad 25 lat), ponieważ z tytułu tych okresów skarżąca może się ubiegać o emeryturę rolniczą. Kolejną decyzją z dnia 8 kwietnia 2014r. organ rentowy przeliczył emeryturę skarżącej według zreformowanych zasad, w związku z czym podjęto wypłatę emerytury obliczonej w myśl art. 26, jako świadczenia korzystniejszego.

W dniu 5 marca 2014r. skarżąca po raz kolejny wystąpiła do KRUS o ustalenie uprawnień do emerytury rolniczej. Decyzją z dnia 7 maja 2014r. odmówiono skarżącej prawa do powyższego świadczenia wskazując, że w sprawie nie zostały ujawnione nowe okoliczności, bądź dowody, które miałyby wpływ na ustalenie prawa do świadczenia. Wyrokiem z dnia 25 września 2014r., wydanym w sprawie VI U 8853/14, Sąd Okręgowy w Płocku oddalił odwołanie skarżącej od powyższej decyzji, zaś Sąd Apelacyjny w Łodzi utrzymał wyrok Sądu I instancji w mocy, oddalając apelację skarżącej (wyrok z dnia 2 września 2015r., sygn. III AUa 1488/14).

Wnioskiem z dnia 18 marca 2019r. złożonym pozwanemu, skarżąca wniosła o przeliczenie świadczenia emerytalnego z uwzględnieniem zwiększenia z uwagi na prace wykonywane w gospodarstwie rolnym. Zaskarżoną decyzją z dnia 30 kwietnia 2019r. pozwany organ rentowy odmówił wnioskodawczyni ponownego obliczenia emerytury z zastosowaniem powyższego zwiększenia. Uzasadniając odmowę pozwany powołał się na zaświadczenie KRUS nr (...), z którego wynikało, że okres podlegania przez skarżącą ubezpieczeniu społecznemu rolników wynosi 25 lat, 8 miesięcy i 4 dni. Tym samym została spełniona przesłanka negatywna z art. 26a ust. 3 ustawy emerytalnej i dlatego też zwiększenie skarżącej nie przysługuje.

(okoliczności bezsporne, nadto dowód: zaświadczenie z dn. 23.11.2011r. k. 21, decyzja k. 23 - plik I akt KRUS; decyzja z dn. 19.03.2012r. k. 21 – plik II akt KRUS; wniosek k. 1-3, decyzja z dn. 7.05.2014r. k. 17, odpis wyroku SO w Płocku (sygn. VI U 853/14) i SA w Ł. wraz z uzasadnieniem (sygn. III AUa 1488/14) k. 52-57– plik III akt KRUS; zaświadczenie k. 51, raport ustalania uprawnień do świadczenia k. 85, decyzja z dn. 23.12.2008r. k. 89-91, 93, decyzja z dn. 26.03.2009r. k. 109, decyzja z dn. 4.06.2009r. k. 147 – plik II akt ZUS; raport ustalania uprawnień k. 13, decyzja z dn. 16.01.2012r. k. 36, wniosek k. 48, zaświadczenie nr (...) k. 48-50, decyzja z dn. 30.04.2019r. k. 59 – plik III akt ZUS, karta ewidencyjna ubezpieczonego k.58)

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie skarżącej zasługiwało na uwzględnienie.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była możliwość uwzględnienia w wysokości świadczenia emerytalnego wnioskodawczyni zwiększenia z tytułu posiadania przez nią okresów ubezpieczenia rolnego.

Podstawę rozstrzygnięcia stanowi art. 26a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2018r., poz. 1270), który określa warunki zwiększenia wysokości emerytury za okres ubezpieczenia rolniczego. Zgodnie z ust. 1 powołanego artykułu, wysokość emerytury ustalonej zgodnie z art. 26 ulega zwiększeniu za okresy opłacania składek na Fundusz Emerytalny (...), Fundusz Ubezpieczenia Społecznego (...) i ubezpieczenie emerytalno-rentowe, o których mowa w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników. Zwiększenie to ustala się według zasad wymiaru części składkowej emerytury rolniczej przewidzianych w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników na podstawie zaświadczenia Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o okresach opłacania składek.

Ust. 2 stanowi, że zwiększenie, o którym mowa w ust. 1, nie przysługuje osobie mającej ustalone prawo do emerytury na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników. Ponadto zwiększenie, o którym mowa w ust. 1, przyznaje się ubezpieczonemu, który legitymuje się okresami, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 1, krótszymi niż 25 lat (ust. 3).

W sprawie poza sporem było, że emerytura skarżącej przyznana z tytułu ukończenia powszechnego wieku emerytalnego ustalona została według zasad określonych w art. 26 ustawy emerytalnej, jak również, że skarżącej nie przysługuje prawo do rolniczego świadczenia emerytalnego. Pozwany zarzucał jednak, że skarżąca legitymuje się ponad 25 letnim okresem ubezpieczenia rolnego, tym samym w sprawie spełniony został warunek z ust. 3 art. 26a. Pozwany powoływał się przy tym na uzyskane od KRUS zaświadczenie nr (...), z którego wynikało, że skarżąca podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresach: od 1 października 1979r. do 30 czerwca 2008r. oraz od 1 grudnia 2008r. do 31 grudnia 2008r. Na podstawie tego zaświadczenia pozwany obliczył, że okres ubezpieczenia rolnego skarżącej wynosi 25 lat, 8 miesięcy i 4 dni. W tym miejscu wskazać należy, że drugi z wykazanych w zaświadczeniu okresów, został najprawdopodobniej błędnie wskazany, gdyż skarżąca podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników od 1 października 2008r. do 31 grudnia 2008r., a więc dwa miesiące dłużej niż wynika to z zaświadczenia. Wynika to również z licznych, wcześniejszych potwierdzeń okresu ubezpieczenia rolnego skarżącej, znajdujących się zarówno w aktach emerytalnych KRUS, jak i ZUS. Ponadto z ostatniego zaświadczenia nr (...) wynika, że składka została opłacona za cały ostatni kwartał 2008r.

Niezależnie od powyższego, tj. czy skarżąca legitymuje się stażem rolnym w wymiarze 25 lat, 8 miesięcy i 4 dni, czy też 29 lat, zdaniem Sądu, nie można pomijać okoliczności, że prawie 15 lat tego stażu zostało „skonsumowanych” podczas ustalania uprawnień wnioskodawczyni do emerytury w obniżonym wieku.

Wyjaśnić należy, że od 1977r., kiedy to zaczęło obowiązywać ubezpieczenie społeczne rolników, aż do 1989r., istniał obowiązek podwójnego ubezpieczenia dla rolników, którzy łączyli prowadzenie gospodarstwa rolnego z pracą poza rolnictwem. Taka sytuacja dotyczy właśnie ubezpieczonej. Ponadto wskazać należy, że osobom urodzonym po 31 grudnia 1948r. prawo do emerytury na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z FUS przyznawane jest po osiągnięciu wieku emerytalnego i udowodnieniu jakiegokolwiek stażu ubezpieczeniowego. Wysokość takiego świadczenia obliczana jest wyłącznie od kwoty składek emerytalnych wpłaconych na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych po 1998r. Z tego względu osoby takie mają możliwość ustalenia prawa i pobierania również świadczenia emerytalnego z KRUS (art. 33 u.s.r.), o ile legitymują się okresem ubezpieczenia rolnego wymaganym przepisami ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, a więc wynoszącym co najmniej 25 lat.

W ocenie Sądu, mając na uwadze powyższe, należy się zgodzić ze stanowiskiem Sądu Najwyższego zawartym w uzasadnieniu uchwały z dnia 3 października 2012r. (sygn. III UZP 4/12), że ograniczenia wynikającego z art. 26a ust. 3 ustawy emerytalnej, nie można odczytywać inaczej, jak woli ustawodawcy, by co najmniej 25 letni udział rolnika w opłacaniu składek na ubezpieczenie społeczne rolników, który uprawnia do emerytury z ubezpieczenia rolniczego, winien mieć odzwierciedlenie w świadczeniu z tego ubezpieczenia, a nie w zwiększeniu emerytury z

ubezpieczenia powszechnego. Dopiero w przypadku okresu krótszego, gdy w zamian za opłacone składki świadczenie emerytalne z ubezpieczenia rolniczego nie przysługuje, pojawia się możliwość zwiększenia emerytury z systemu powszechnego. Celem zwiększenia jest bowiem zrekompensowanie osobie uprawnionej do emerytury z ZUS, nakładów finansowych, jakie ponosiła w przeszłości na ubezpieczenie rolne, podlegając systemowi podwójnego ubezpieczenia i opłacając z tego tytułu składki. Zdaniem Sądu z wykładni celowościowej przepisu art. 26a ustawy emerytalnej, jednoznacznie więc wynika uprawnienie osób urodzonych po 1948r., które uczestniczyły w podwójnym systemie ubezpieczeń, do zabezpieczenia emerytalnego bądź w formie zbiegu świadczeń wypłacanych przez ZUS i KRUS, bądź w formie zwiększenia wypłacanego przy świadczeniu z ubezpieczenia powszechnego. Tylko literalne odczytywanie unormowania art. 26a ustawy emerytalnej, tak jak to uczynił pozwany organ rentowy w niniejszej sprawie, prowadzi do swoistej dyskryminacji osób znajdujących się w sytuacji takiej jak skarżąca, które nie nabyły uprawnień do emerytury rolniczej oraz nie wykorzystwały wszystkich okresów ubezpieczenia rolniczego podczas ustalania uprawnień do emerytury powszechnej.

Zważyć należy, że przy ustalaniu uprawnień skarżącej do emerytury wcześniejszej z powszechnego systemu ubezpieczeń wykorzystano jedynie część okresów ubezpieczenia rolnego (14 lat, 11 miesięcy) traktując je jako okres uzupełniający do wymaganych przepisami 30 lat ubezpieczenia. Powyższy zabieg spowodował, że skarżąca, starając się o uprawnienia emerytalne w KRUS, nie legitymowała się już możliwym do wykorzystania co najmniej 25 letnim okresem ubezpieczenia rolnego. Zgodnie bowiem z zasadą wynikającą z art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. 2019r., poz. 299) okresów ubezpieczenia rolników, które zostały zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty na podstawie odrębnych przepisów, nie uwzględnia się w stażu ubezpieczeniowym wymaganym do nabycia rolniczych uprawnień emerytalnych. Wskazać na marginesie należy, że rolniczy organ emerytalny w decyzjach odmawiających skarżącej prawa do emerytury rolnej błędnie wskazywał, że do ustalenia zarówno prawa, jak i wysokości wcześniejszej emerytury skarżącej z ubezpieczenia powszechnego, przyjęto cały okres jej pracy w gospodarstwie rolnym, tj. od 1 października 1979r. do 30 czerwca 2008r. oraz od 1 października 2008r. do 31 grudnia 2008r. i dlatego przy ustalaniu prawa do emerytury rolniczej nie można uwzględnić żadnego okresu pracy skarżącej w gospodarstwie rolnym. Stoi to w ewidentnej sprzeczności z informacją, jaką KRUS pozyskał od pozwanego organu rentowego, który w piśmie z dnia 23 listopada 2011r. jasno wskazywał, że do uprawnień emerytalnych wnioskodawczyni przyjęto w sumie 14 lat i 11 miesięcy okresów pracy w gospodarstwie rolnym, wybranych dowolnie z całego okresu podlegania przez skarżącą ubezpieczeniu rolnemu, tj. od 1 października 1979r. do 30 czerwca 2008r. i od 1 października 2008r. do 31 grudnia 2008r.

W świetle powyższego, nie budziło wątpliwości Sądu, że z pełnych 29 lat ubezpieczenia rolnego skarżącej przy ustalaniu uprawnień do wcześniejszej emerytury wykorzystany został jedynie okres w wymiarze 14 lat, 11 miesięcy. Wskazać w tym miejscu należy, że z raportów ustalania uprawnień do świadczenia sporządzanych przez pozwanego (np. k. 85, 103 plik II akt ZUS) wynika, że pozwany jako okres rolny wskazał początkowo okres od 7 października 1982r. do 9 maja 2008r. oraz od 10 maja 2008r. do 30 czerwca 2008r. (25 lat, 8 miesięcy 26 dni), a następnie od 1 października 1979r. do 6 października 1982r., od 7 października 1982r. do 9 maja 2008r. oraz od 10 maja 2008r. do 30 czerwca 2008r. (28 lat, 9 miesięcy, 2 dni). Z kolei w raporcie ustalania uprawnień do świadczenia sporządzonego w dniu wydania decyzji o przeliczeniu świadczenia z tytułu zwiększenia za okresy rolne (k. 144) dodatkowo uwzględniono okres od 1 października 2008r. do 31 grudnia 2008r. Zważyć jednak należy, że już z samej decyzji przyznającej skarżącej prawo do emerytury oraz z decyzji przeliczających świadczenie wynika, że organ rentowy „wykorzystał” z ww. okresu jedynie 14 lat i 11 miesięcy, w celu uzupełnienia stażu do brakujących 30 lat okresów ubezpieczenia. Samo bowiem wykazanie w raporcie ustalania uprawnień do świadczenia całego okresu podlegania przez skarżącą ubezpieczeniu społecznemu rolników (łącznie z okresem, w którym składki nie były opłacane z powodu ustawowego zwolnienia z tego obowiązku), nie oznacza automatycznie, że cały ten okres został spożytkowany na potrzeby ustalenia uprawnień do wcześniejszej emerytury oraz jej wysokości.

Mając na uwadze, że pozwany w decyzjach przyznających i przeliczających świadczenie skarżącej wskazywał, że do ustalenia prawa oraz wysokości świadczenia wykorzystano 14 lat i 11 miesięcy okresów rolnych, jak również informację taką zawarł w piśmie kierowanym do KRUS w dniu 23 listopada 2011r., zdziwienie budzi, że obecnie uznaje, że

skarżąca w dalszym ciągu legitymuje się ponad 25 letnim okresem ubezpieczenia rolnego. Zaświadczenie nr (...) sporządzone przez KRUS, jest zaświadczeniem jedynie potwierdzającym okresy ubezpieczenia. Pozwany, jak już wyżej wskazano, winien mieć jednak na uwadze, że część z tych okresów została już wykorzystana i staż rolny ubezpieczonej odpowiednio pomniejszyć o te właśnie okresy. Taki zabieg prowadzi zaś do jednoznacznego wniosku, że skarżąca dysponuje niewykorzystanym w żaden sposób okresem ubezpieczenia rolnego w wymiarze jedynie 14 lat i 1 miesiąca. Skoro zaś okres ten jest obecnie niewystarczający do ustalenia uprawnień do emerytury rolnej i zastosowania zbiegu świadczeń należnego osobom uczestniczącym wcześniej w podwójnym systemie ubezpieczeń, pozbawienie skarżącej alternatywnej możliwości ustalenia zwiększenia z tytułu posiadania ww. okresu, byłoby wysoce niesprawiedliwe w porównaniu z innymi osobami, które z takiej możliwości korzystają.

Wskazać ponadto należy, że przy obliczaniu zwiększenia z art. 26 a ustawy emerytalnej mogą być uwzględniane jedynie okresy, za które faktycznie została opłacona składka ubezpieczeniowa. Tym samym okresy, w których ubezpieczony był zwolniony z mocy ustawy z obowiązku opłacania składki, nie mogą być uwzględnione do zwiększenia, mimo iż dana osoba posiada również w tym czasie status ubezpieczonego. Jest to odmienne podejście w stosunku do sposobu uwzględniania, jako uzupełniających na podstawie art. 10 ust. 1 ustawy emerytalnej, rolniczych okresów ubezpieczenia do ustalenia samego stażu emerytalnego niezbędnego do nabycia uprawnień do emerytury, gdzie poza okresami, za które opłacono składki, uwzględnia się również okresy, w których rolnik był zwolniony z obowiązku składkowego.

W świetle powyższego wskazać należy, że organ rentowy ZUS uwzględniając część okresów rolnych przy ustalaniu prawa do emerytury, wskazał jedynie ogólny wymiar przyjętych okresów, bez wskazywania konkretnego okresu ich trwania. Potwierdzenie powyższego znajduje się również w piśmie pozwanego z dnia 23 listopada 2011r., gdzie wskazano, że okresy te są wybierane dowolnie z całego okresu ubezpieczeniowego. W ocenie Sądu, wydaje się jednak logiczne, że do uzupełnienia brakującego stażu w oparciu o art. 10 ust. 1 ustawy emerytalnej, w pierwszej kolejności winny być uwzględnione okresy przypadające najwcześniej, a więc od początku objęcia skarżącej ubezpieczeniem rolnym. W ten sposób spożytkowany zostaje również okres, w którym skarżąca była zwolniona z opłacania składki ubezpieczeniowej jako młody rolnik. Licząc zaś wykorzystany okres 14 lat i 11 miesięcy od dnia 1 października 1979r., okres, który winien być uwzględniony do zwiększenia z art. 26 a ustawy emerytalnej, należy liczyć od 1 września 1994r.

Mając na uwadze powyższe, Sąd, stosownie do art. 477¹⁴§ 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w pkt I. wyroku. O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2018r., poz. 265) (pkt II. wyroku).